

ОСВІТА ВПРОДОВЖ ЖИТТЯ

змістовні, яскраві особистості, які самореалізуються і саморозвиваються, здатні пред'явити студентам свою глибоку повагу до них, до культури, захоплення своєю професійною справою, а також бути цікавими вченими, які проводять актуальні дослідження, здатні бути прикладом для своїх вихованців, зорієнтованими на глибоке гуманістичне спілкування, прояв симпатії до них. Саме тому не тільки для науки, але насамперед для здійснення якісної освіти варто орієнтуватися на особистісну спрямованість, особисту зрілість педагога як важливу професійну підготовку до викладання у вищій школі, наявність у нього відповідних комунікативних умінь та навичок.

Література:

1. Абрамович С. Д., Чікарькова М. Ю. Мовленнева комунікація: Підручник. – К.: Центр навчальної літератури, 2004. – 181с.
2. Агеев В. С. Межгрупповое взаимодействие: социально-психологические проблемы. – М., 1990. – 215 с.
3. Алешина Ю. Е. Консультативная беседа: введение в практическую социальную психологию. – М., 1996. – 144 с.

Щур О. А.*

РЕАЛІЗАЦІЯ НАСТУПНОСТІ ТА ПЕРСПЕКТИВНОСТІ МІЖ ДОШКІЛЬНОЮ ТА ПОЧАТКОВОЮ ЛАНКОЮ В УМОВАХ НВК

Для забезпечення системи безперервного навчання і виховання досягнення високої якості освіти дуже важливо створити сприятливі умови для переходу дитини від однієї освітньої ланки до іншої. У статті висвітлена робота щодо реалізації принципів наступності й перспективності між дошкільною та початковою ланками освіти.

Реалізація принципу безперервності освіти має починатися із забезпечення наступності між першими її сходами – дошкільною і початковою ланками. Забезпечення наступності та взаємодії між дошкільною та початковою освітою утворює простір для реалізації в педагогічному процесі дошкільного навчального закладу та початкової школи єдиної, динамічної та перспективної системи, спрямованої на розвиток, виховання і навчання старших дошкільників і молодших школярів. Саме тому сучасні тенденції розвитку дошкільної і початкової ланок освіти мають багато спільного, зокрема передбачають орієнтацію на особливості дитини, створення сприятливих умов для формування в неї належної спрямованості, самосвідомості, позитивної самооцінки, самоповаги та шанобливого ставлення до тих, хто їх оточує, конструктивних мотивів поведінки, нахилів, потреб, характеру, пізнавальних інтересів, психічних процесів тощо.

У Базовому компоненті дошкільної освіти та Державному стандарті початкової загальної освіти визнається пріоритетність компетентнісного підходу до розв'язання основних завдань

* © Щур О. А.

ОСВІТА ВПРОДОВЖ ЖИТТЯ

дошкільної та початкової ланок освіти [2, с.5]. Ці документи покликані забезпечити поетапне становлення дитячої особистості, її фізичний, пізнавальний, соціальний, естетичний розвиток, набуття нею певного практичного досвіду, необхідного для використання в майбутньому житті.

Ідея наступності дитячого садка і школи – одна з необхідних умов безперервної освіти, про що йдеться в Законі України «Про освіту», Державній національній програмі «Освіта» та Законі України «Про дошкільну освіту». Наукові основи цієї проблеми розроблено в дослідженнях Л.В. Виготського, Г.С. Костюка, О.В. Запорожця, Д.Б. Ельконіна, О.В. Скрипченко, О.О. Савченко. Як зазначив видатний педагог В.О. Сухомлинський, «дошкільний вік і молодший шкільний вік визначають майбутнє людини» [5, с.10].

Метою статті є висвітлення основних аспектів наступності в роботі дошкільної та початкової ланок освіти в умовах НВК.

Наступність – це врахування того рівня розвитку дитини, з яким вона прийшла до школи, опора на нього. Вона забезпечує органічне, природне продовження розвитку, виховання та навчання, започаткованих у дошкільному віці, створює умови для успішного переходу молодшого школяра в основну школу. З боку дошкільного навчального закладу наступність повинна виявлятися не тільки в підготовці дитини до школи, а й у забезпеченні її загального психічного розвитку, а з боку школи – передбачати продовження загального психічного розвитку дитини на основі максимального використання того позитивного, що дитина набула в дошкільному віці. Наступність у роботі дитячого садка та початкової школи – це не тільки традиційна наступність у змісті, методах, формах і прийомах, перш за все, – це бачення та реалізація наступності в лініях, основних аспектах розвитку особистості дошкільника та молодшого школяра [4, с.4].

У цьому зв'язку наступність слід розглядати як побудову єдиної змістової лінії, що забезпечує ефективний поступовий розвиток дитини, її успішний перехід на наступний етап, зв'язок і узгодженість кожного компонента методичної роботи (мети, завдань, змісту, методів, засобів, форм організації).

Повинні бути єдині для дошкільних груп та початкових класів пріоритети освітньої діяльності, зокрема:

- дослідження динаміки стану здоров'я та психічного розвитку дітей;
- удосконалення навчально-виховного процесу з урахуванням особистісних якостей, стану здоров'я та психічного розвитку дітей;
- забезпечення належного рівня соціального розвитку і громадянського виховання дошкільників та молодших школярів;
- інтеграція, індивідуалізація та диференціація навчального процесу;

ОСВІТА ВПРОДОВЖ ЖИТТЯ

- поєднання, введення державних стандартів дошкільної і початкової освіти зі створенням умов для розвитку обдарованих дітей;
- навчання дітей з особливими потребами;
- інтеграція родинного та суспільного виховання.

Існує хибна думка, що дати дітям конкретні знання і вміння читати, писати, рахувати – це і є зміст їхньої підготовки до школи. Необхідно розглядати знання, уміння, навички дітей не як самоціль, а як засіб інтелектуального розвитку. Важливим є вміння міркувати, уміння виділяти суттєві ознаки в предметах і явищах, доступних розумінню дітей. Дошкільня готує дитину до школи як особистість. Пріоритет має належати виховним завданням.

Дошкільна підготовка передбачає добре розвинені ігрову діяльність, усне мовлення, рухову і просторову координацію, дрібну моторику, окомір, достатню для навчання саморегуляцію поведінки, уміння співпрацювати з педагогом. Навчання в дошкільному закладі спрямоване на те, щоб допомогти дитині легко ввійти в оточуючий світ і максимально розвинути її потенційні здібності.

Наступність забезпечує поступовий перехід від попереднього вікового періоду до нового, поєднання набутого дитиною досвіду з попереднім. З одного боку, вона передбачає спрямованість навчально-виховної роботи в дошкільному навчальному закладі на вимоги, які будуть пред'явлені дітям у школі, а з іншого – опору на досягнутий старшими дошкільниками рівень розвитку, на здобуті в дошкільному закладі та сім'ї знання, навички і досвід дітей, на активне використання їх у навчально-виховному процесі [6, с.11].

Головною умовою забезпечення наступності у вихованні й навчанні є спрямованість педагогічного процесу дошкільного навчального закладу і початкової школи на всебічний розвиток особистості дитини. З огляду на це необхідний зв'язок програм, методів і форм навчання в дошкільному навчальному закладі та початковій школі. Елементи навчальної діяльності, що формуються в процесі навчання на заняттях у дошкільних закладах, забезпечують успішність навчання в школі. а шкільне навчання має забезпечити взаємозв'язок, розширення, поглиблення й удосконалення отриманих у дитячому садку знань, умінь і навичок.

Наявність внутрішнього зв'язку в змісті навчально-виховної роботи, методах педагогічного керівництва, формах організації діяльності в дошкільному навчальному закладі і початкових класах НВК забезпечує цілісність процесу розвитку, навчання й виховання дитини [3, с.7].

Сучасне бачення вирішення проблеми наступності полягає у створенні умов для реалізації в освітньому процесі дошкільної і початкової ланок НВК єдиної, динамічної, перспективної системи особистісного творчого зростання дитини.

ОСВІТА ВПРОДОВЖ ЖИТТЯ

Орієнтовна схема взаємодії між дошкільною та початковою ланками освіти передбачає:

- 1) складання плану спільних заходів відповідно завдань, що необхідно вирішити на тому чи іншому етапі роботи;
- 2) проведення круглих столів за участю адміністрації і методичної служби закладу, батьків дітей майбутніх першокласників;
- 3) затвердження спільного плану заходів на методичних об'єднаннях вчителів початкової школи і вихователів дошкільного підрозділу.

Основними напрямками методичної роботи і забезпечення взаємодії є:

- 1) взаємовідвідування відкритих занять у дошкільному закладі й уроків у початковій школі;
- 2) анкетування педагогів дошкільного та початкового підрозділів з питань всебічного розвитку особистості дитини;
- 3) проведення Днів відкритих дверей для батьків дітей старшого дошкільного віку, вихователів та вчителів початкової школи;
- 4) участь у спільних педагогічних радах, семінарах-практикумах, круглих столах, конференціях, консультаціях, тематичних виставках тощо;
- 5) спільні методичні об'єднання творчих груп вихователів дошкільних навчальних закладів і вчителів початкової школи;
- 6) залучення педагогів дошкільного навчального закладу і початкової школи до участі в спільних педагогічних проектах, розробки методичних рекомендацій і порад;
- 7) взаємообмін накопиченим педагогічним досвідом між вихователями дітей старшого дошкільного віку та вчителями початкової школи з актуальних проблемних питань реалізації наступності;
- 8) самоосвіта педагогів дошкільного і початкового підрозділу, підвищення фахової майстерності;
- 9) взаємодія педагогів дошкільного закладу і вчителів початкових класів щодо здійснення наступності за трьома напрямками: інформаційно-просвітницьким, методичним і практичним.

Інформаційно-просвітницький аспект, або аспект педагогічної освіти, передбачає ознайомлення педагогів дошкільної та початкової ланок загальної середньої освіти з явищем наступності, його специфікою як педагогічного феномену, завданнями здійснення наступності в навчанні дітей дошкільного та молодшого шкільного віку, шляхами її реалізації.

Практичний аспект співробітництва між дошкільним закладом та початковою школою виражається, з одного боку, у попередньому знайомстві вчителів зі своїми майбутніми учнями, а з іншого, у кураторстві вихователем своїх колишніх вихованців – першокласників.

Методичний аспект передбачає ознайомлення освітян зі змістом, методами та формами навчально-виховної роботи

ОСВІТА ВПРОДОВЖ ЖИТТЯ

в дошкільному навчальному закладі та початковій школі.

10) розроблення індивідуальних, колективних та нетрадиційних форм методичної роботи з підвищення рівня компетентності педагогів у вирішенні проблеми наступності щодо переходу з ігрової діяльності дошкільників до навчання з елементами гри в початкових класах.

Робота з дітьми старшого дошкільного віку та учнями початкових класів включає:

- проведення екскурсій до школи;
- організацію спільних виставок дитячих робіт, вернісажів, конкурсів тощо в дошкільній та початковій ланок НВК;
- відвідування театралізованих вистав, музеїв у дошкільному і загальноосвітньому навчальних закладах;
- відвідування дітьми старшого дошкільного віку святкової лінійки 1 вересня, присвяченої Дню знань, свята «Прощання з Букварем» та інших заходів у загальноосвітньому навчальному закладі;
- спільну участь школярів і дошкільників у проектній діяльності тощо.

Робота з батьками передбачає:

- зустріч учителів початкової школи з батьками вихованців старших дошкільних груп на батьківських зборах;
- проведення Інтернет-зборів для батьків майбутніх першокласників;
- анкетування батьків майбутніх першокласників з питань підготовки дітей до школи;
- організацію роботи «педагогічної вітальні» для батьків вихованців старшого дошкільного віку з питань підготовки дітей до школи;
- організацію Днів відкритих дверей для батьків у загальноосвітньому навчальному закладі;
- організацію роботи Батьківських клубів та інших форм взаємодії.

Важливою в забезпеченні наступності є робота психологічної служби, що передбачає:

- здійснення єдиного медико-психолого-педагогічного контролю за динамікою розвитку дітей;
- дослідження рівня готовності дітей старшого дошкільного віку до навчання в школі, аналіз процесу адаптації вже у ролі учнів 1-го класу;
- застосування корекційно-розвивальних методів у роботі з дітьми дошкільного і молодшого шкільного віку за наявності певних проблем.

Зміст конкретних заходів (теми педрад, круглих столів, семінарів-практикумів, спільних методичних об'єднань тощо) має бути зазначено в річних планах роботи та планах спільної роботи дошкільного і початкового підрозділу НВК.

Поєднання дошкільної і початкової освіти створює передумови для реалізації індивідуальності кожного вихованця, що

ОСВІТА ВПРОДОВЖ ЖИТТЯ

значно складніше зробити у масовій школі. Як свідчать дослідження, об'єднання у комплексі двох підсистем значно посилює виховні можливості, створює умови для психологічного комфортного переходу дитини з дитсадка до школи.

Особливо важливою для майбутніх учнів є особистість першого вчителя, якого діти сприймають як надзвичайну людину.

Тому у своїй роботі практикуємо знайомство вихованців старшої групи з майбутнім учителем, а також ознайомлення педагога з роботою випускної групи, вивчення індивідуальних особливостей дітей, участь у їхніх справах.

Традиційним є те, що вчителі школи разом із вихователями ще до початку навчального року складають план спільної роботи щодо забезпечення наступності, який передбачає три розділи: організаційно-педагогічний, методичний та роботу з батьками.

Основні завдання дошкільної ланки перекликаються із завданнями шкільної ланки освіти. У планах роботи з наступності передбачена організаційно-педагогічна і методична робота з дітьми та батьками майбутніх першокласників. На спільних заходах педагогами вирішуються питання підготовки дітей до шкільного навчання (методичні слухання «Адаптація дитини в школі», круглий стіл «Спадкоємність роботи школи та ДНЗ щодо підготовки дітей, які не відвідують дошкільні заклади», психолого-педагогічний консиліум з адаптації першокласників до школи).

Однією з традиційних форм ефективного підвищення майстерності є теоретичні і практичні семінари. Тематику семінарів диктує конкретна потреба педагогів у поглибленні й поповненні знань, у набутті практичних умінь з певного розділу навчально-виховної роботи. Семінари теоретичного напрямку тематичні: розумове виховання, навчання грамоти, трудова діяльність тощо.

Дієвою формою роботи залишаються теоретичні і практичні консультації, які проводять досвідчені педагоги-наставники, керівники методичних об'єднань: «Гра готує дитину до школи», «Роль розвивальних ігор у розвитку пізнавальної активності».

Неможливо досягнути успіхів у підготовці дитини до школи без тісного контакту із сім'єю, тому плануються різні форми роботи з батьками: батьківські збори «Сьогодні ми дошкільники, а завтра школяри»; сімейні свята, вечори розваг. Працює інформаційний центр: папки-розкладки, експрес-інформація, наочний матеріал, консультації «Підготовка дитини до школи» (поради психолога), «Як навчити дитину доводити свою думку».

При дошкільному підрозділі створено консультпункт для тих батьків, які готують дітей до школи в умовах сім'ї. До роботи з цими дітьми залучені психолог, дільничний педіатр, вихователі.

ОСВІТА ВПРОДОВЖ ЖИТТЯ

Для дітей дошкільного віку щорічно проводяться екскурсії до школи: відвідують шкільний майданчик, бібліотеку школи, комп'ютерний клас, шкільну їдальню, трудову майстерню. Організована шефська допомога школярів – виготовлення іграшок для дошкільників на уроках трудового навчання та обслуговуючої праці; виставка поробок з природного матеріалу «Карнавал осінніх барв», «Гарбузове диво», «Ми діти твої, Україно!», виготовлення ялинкових прикрас. Проводиться цикл занять «Введення в шкільне життя».

Таким чином, наступність в умовах навчально-виховного комплексу дозволяє реалізувати єдину лінію гармонійного розвитку дитини на етапах дошкільної та початкової ланок освіти. Навчально-виховний процес спрямований на становлення особистості дитини та розвиток її компетентності.

Література:

1. Базова програма розвитку дитини дошкільного віку «Я у світі». – К.: Світлич, 2008. – 430 с.
2. Базовий компонент дошкільної освіти в Україні. – К., 1999. – С. 6–7.
3. Деркач В. Актуальні питання наступності // Початкова школа. – 2005. – №10. – С. 7.
4. Савченко О. Наступність і перспектива в роботі двох перших ланок освіти // Дошкільне виховання. – 2000. – №11. – С. 4–5.
5. Сухомлинський В.О. Батьківська педагогіка: – К.: Радянська школа, 1978. – 264 с.
6. Уфімцев С. Наступність у навчально-виховному комплексі // Початкова школа. – 2005. – № 12. – С.10–12.

Юрченко Н. В., Божкевич С. П.*

ФОРМУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНОЇ КУЛЬТУРИ ПЕДАГОГІЧНОГО КОЛЕКТИВУ

Статтю присвячено проблемі інформаційної культури педагогічного колективу в сучасних умовах освітнього простору та окреслено нові підходи до формування інформаційної компетентності педагогів, розкрито поняття інформаційно-комунікаційної культури та її складових.

Нині на розвиток освітньої галузі в Україні суттєво впливають економічні зміни та становлення інформаційного суспільства. Тому одним із головних завдань освіти сьогодні є підготовка учнів до швидкого сприйняття й опрацювання великих обсягів інформації, озброєння їх сучасними засобами та технологіями роботи, формування в них інформаційної культури. А, з іншого боку, актуалізується проблема підготовки педагогічних кадрів до успішного використання новітніх технологій, тобто формування в педагогів спеціальних інформаційно-комунікаційних компетентностей.

Метою цієї статті є розкриття змісту і структури поняття «інформаційна культура», визначення ефективних підходів до

* © Юрченко Н. В., Божкевич С. П.